

Sociology of Education

Sociologically Investigation of the Political Participation Level of Teachers and Social Factors Affecting It (Case Study: Ardabil Province)

Sarhad Madani¹, Rosa Karampour^{2*}, Zahra Ghasemi³

1. PhD student, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)
3. Assistant Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

❖ **Corresponding Author Email:** rosakarampour@yahoo.com

Receive: 2022/05/01
Accept: 2022/08/08
Published: 2022/09/21

Keywords:

Sociologically, Political Participation, Social Factors, Political Awareness, Teachers.

Article Cite:

Madani S, Karampour R, Ghasemi Z. (2022). Sociologically Investigation of the Political Participation Level of Teachers and Social Factors Affecting It (Case Study: Ardabil Province), *Sociology of Education*. 8(1): 386-394.

Purpose: Today in compared to the past, people's attitudes and tendencies towards political issues have changed, and political participation is one of the most important topics among global societies. As a result, the current research was conducted with the aim of sociologically investigating of the political participation level of teachers and social factors Affecting it.

Methodology: The current research in terms of purpose was applied and in terms of implementation, method was descriptive. The statistical population of this study was all working teachers of Ardabil province in the 2020-2021 academic years with number of 16300 people, which the sample size according to Cochran's formula was determined 380 people and this number were selected by stratified random sampling method. The tool of the current research was the 85-item researcher-made questionnaire of teachers' political participation with an emphasis on social factors Affecting it, which its face validity was confirmed by the opinion of experts familiar with the research field, and its total reliability was obtained using the Cronbach's alpha method 0.87. In order to answer the research hypotheses were used from frequency, frequency percentage, Pearson correlation coefficients and multiple regression methods in SPSS software.

Findings: The findings showed that in most teachers of Ardabil province the level of political participation, political motivation, and political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity and political influence had on a low level, political skill had on an average level and political awareness, use of mass media and political extroversion had on a high level. Also, the variables of political skill, political awareness, use of mass media, political motivation, political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity, political influence and political extroversion had a positive and significant relationship with the political participation of teachers ($P < 0.001$). In addition, each of the variables of political skill, political awareness, use of mass media, political motivation, political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity, political influence and political extroversion had a significant role in predicting the political participation of teachers ($P < 0.001$).

Conclusion: According to the results of this study, in order to increase the political participation of teachers, it is possible to provide the ground for improvement and promotion the political skill, political awareness, use of mass media, political motivation, and political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity, political influence and political extroversion.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2023.2003213.1414>

<https://dorl.net/dor/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

Creative Commons: CC BY 4.0

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مطالعه موردی: استان اردبیل)

سرهاد مدنی^۱، روزا کرم پور^۲، زهرا قاسمی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

✉ ایمیل نویسنده مسئول: rosakarampour@yahoo.com

مقاله تحقیقاتی

چکیده

دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۱
پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۱۷
انتشار: ۱۴۰۱/۰۶/۳۰

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن انجام شد. **روش‌شناسی:** پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی بود. جامعه آماری این مطالعه همه فرهنگیان شاغل استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ به تعداد ۱۶۳۰۰ نفر بودند که حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۳۸۰ نفر تعیین و این تعداد با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه محقق‌ساخته ۸۵ گویه‌ای مشارکت سیاسی فرهنگیان با تاکید بر عوامل اجتماعی موثر بر آن بود که روایی صوری آن با نظر خبرگان آشنا به حیطه پژوهش تایید و پایایی کل آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. برای پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش از روش‌های فراوانی، درصد فراوانی، ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که در بیشتر فرهنگیان استان اردبیل میزان مشارکت سیاسی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی و اثرگذاری سیاسی در سطح پایین، مهارت سیاسی در سطح متوسط و آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی و برون‌گرایی سیاسی در سطح بالا قرار داشت. همچنین، متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی با مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه مثبت و معنادار داشتند ($P < 0/001$). علاوه بر آن، هر یک از متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی نقش معناداری در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان داشتند ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج این مطالعه، برای افزایش مشارکت سیاسی فرهنگیان می‌توان زمینه را برای بهبود و ارتقای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی فراهم کرد.

واژگان کلیدی:

جامعه‌شناختی، مشارکت سیاسی، عوامل اجتماعی، آگاهی سیاسی، فرهنگیان.

استناد مقاله:

مدنی س، کرم‌پور ر، قاسمی ز. (۱۴۰۱). بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مطالعه موردی: استان اردبیل). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. ۱(۸): ۳۸۶-۳۹۴.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

https://dorl.net/dor/2_10.22034/ijes.2021.541983.1184

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

مشارکت یکی از مفاهیم رایج در حوزه سیاست است و زمانی که بحث از توسعه در زمینه‌های مختلف می‌شود، بحث مشارکت سیاسی یکی از پرکاربردترین مفاهیم در این حوزه می‌باشد (Choi, Lee and Metzgar, 2017). مشارکت سیاسی برای هر نظام سیاسی دارای آثار و پیامدهایی است و ثبات، کارآمدی و اثربخشی هر نظام سیاسی همواره نیازمند تایید توسط آحاد مردم آن نظام می‌باشد. زیرا در همه نظام‌های سیاسی، مردم نقش اول را در ثبات، کارآمدی و اثربخشی ایفا می‌کنند (Xiu, Liu and Yin, 2022). امروزه، مشارکت سیاسی از جمله اموری است که از سوی محافل روشنفکری بسیار مورد توجه قرار گرفته و از آن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه و پیشرفت جوامع نام برده می‌شود و در مقابل، عدم مشارکت سیاسی یکی از نشانه‌های عقب‌ماندگی کشورها محسوب می‌شود (Yu and Oh, 2018). این نوع مشارکت یکی از مصادیق مهم پویایی و توسعه‌یافتگی جوامع است و شرکت فعال افراد در حیات سیاسی تاثیر زیادی بر روند تصمیم‌گیری‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه دارد (Zhu, Chan and Chou, 2019). مشارکت سیاسی به معنای فرصت‌های پرداختن تعداد فراوانی از شهروندان به امور سیاسی به‌عنوان تلاقی ساختار فرهنگی و سیاسی در هر جامعه‌ای است که به درگیر شدن توده‌های مردم در فعالیت سیاسی و تعیین سرنوشت خود اشاره دارد (Jeong and Kim, 2016). در تعریفی دیگر، مشارکت سیاسی به معنای هر نوع از فعالیتی که به‌طور مستقیم با هدف تاثیرگذاری بر نهادهای دولتی و فرآیندهای سیاست‌گذاری یا به‌طور غیرمستقیم برای تاثیرگذاری بر جامعه مدنی صورت گیرد یا هر تلاشی که با هدف ایجاد تغییر در الگوهای نظام‌مند رفتار اجتماعی صورت پذیرد (Leal and Teigen, 2018). مشارکت سیاسی به‌عنوان پدیده‌ای جهانی و مجموعه‌ای از اعمال و فعالیت‌هایی است که شهروندان به‌وسیله آن به‌دنبال نفوذ یا حمایت از حکومت و سیاسی خاصی هستند (Kim and Hyun, 2017). بنابراین، مشارکت سیاسی به‌عنوان یک حق، یک فعالیت ارادی است که از طریق آن اعضای جامعه به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در انتخاب حاکمان و شکل‌دهی به سیاست عمومی سهیم می‌شوند (Kumar, Raghunathan, Arrieta, Jilani, Chakrabarti, Menon and Quisumbing, 2019).

مشارکت سیاسی یکی از مسائل مهم و اجتناب‌ناپذیر در زندگی سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی انسان‌ها بوده و افراد به طریق مختلف در عرصه‌های سیاسی شرکت می‌کنند. مشارکت و حق تعیین سرنوشت مقوله‌ای است که میزان و چگونگی آن در تمامی جوامع و نظام‌های سیاسی یکسان نبوده و با توجه به ویژگی‌ها و شرایط حاکم بر هر جامعه تفاوت‌هایی در آن وجود دارد. مشارکت امری رایج در حکومت جمهوری اسلامی و دموکراتیک است که یکی از جلوه‌های بارز آن مشارکت سیاسی از طریق شرکت در انتخابات است (Ramezani, Nikunahad and Eivazi, 2021). مشارکت سیاسی به‌عنوان فعالیتی داوطلبانه همان شرکت فعال در حیات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و دخالت آگاهانه، هوشیارانه، متعهدانه در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، فعالیت انجمن‌ها، تشکل‌های حرفه‌ای محلی و منطقه‌ای است (Serek, Machackova and Macek, 2018). این نوع مشارکت یکی از مصادیق مهم مشارکت و از مهم‌ترین موضوع‌های نظام سیاسی و عملی ارادی و آگاهانه است که از راه‌های قانونی و مسالمت‌آمیز و مستقیم بر تصمیم‌گیری‌های اداره جامعه اثر می‌گذارد و نبود آن به اوضاع سیاسی و اهداف بلندمدت نظام سیاسی آسیب وارد می‌کند (Dahan and Monogan, 2016). مشارکت سیاسی زمینه‌های توسعه سیاسی و اجتماعی جامعه را فراهم و مشروعیت سیاسی نظام را تقویت می‌کند و واسطه مناسبی بین جامعه سیاسی و جامعه مدنی می‌باشد (Fan and Yan, 2019). این نوع مشارکت به‌عنوان ابزاری برای توسعه سیاسی جهت اصلاح روابط، برای افزایش انسجام و اعتماد در جامعه و برای مشارکت افراد و حفظ تعاملات آنان با دولت می‌باشد (Dawkins, 2017). مشارکت سیاسی جزئی از رفتار اجتماعی است. چون اول که به منزله یکی از ارکان و شاخص‌های عمده توسعه سیاسی محسوب می‌شود. دوم اینکه رابطه تنگاتنگی با مشروعیت نظام‌های سیاسی دارد. سوم اینکه به میزان زیادی بیانگر نوع نظام سیاسی هر جامعه‌ای است. بنابراین، مطالعه مشارکت سیاسی هر جامعه‌ای شناخت رفتار سیاسی مردم آن را میسر می‌سازد و مشخص می‌کند که در بسترهای اجتماعی میزان مشارکت سیاسی تحت تاثیر چه عواملی تغییر می‌پذیرد (Nasiri, Kazemipour and Kaffashi, 2019).

برای مشارکت سیاسی نیاز به شرایط مساعد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی است و در صورت فراهم شدن آنها امکان شکل‌گیری مشارکت سیاسی و تحقق آن وجود خواهد داشت (Robalo, Schram and Sonnemans, 2017). همچنین، عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شامل موارد زیر می‌باشند. فرد ارزش زیادی برای پاداش حاصل از مشارکت قائل باشد. فرد تصور کند که مشارکت سیاسی بیشتر از سایر فعالیت‌های وی نتیجه‌بخش است. فرد اطمینان یابد که با مشارکت خود می‌تواند در تصمیم‌های سیاسی تاثیرگذار باشد. فرد به این اعتقاد برسد که اگر مشارکت نکند وضعیت چندان رضایت‌بخش نخواهد بود. فرد این تصور را کند که دانش و مهارت کافی برای مشارکت در موضوع مربوطه را دارد. فرد موانع مهمی در پرداختن به فعالیت سیاسی در برابر خود نبیند (Min and Wohn, 2018). مشارکت سیاسی دارای چهار ویژگی است. ۱. در مشارکت آزادی نهفته می‌باشد و بدون آزادی و امکان تفکر و عمل آزاد مشارکت واقعی امکان ندارد. بدین‌منظور دولت‌ها برای مشارکت سیاسی باید امکان رقابت در عرصه کسب قدرت را برای همگان مهیا سازند که در این زمینه برابری بین انسان‌ها و گروه‌ها تاثیر مهمی دارد. ۲. مشارکت سیاسی باید آگاهانه باشد. بنابراین، مشارکت‌هایی که از روی اجبار باشد، مشارکت

سیاسی واقعی محسوب نمی‌شود. ۳. در مشارکت سیاسی سه عنصر اصلی سهیم شدن در قدرت، کوشش‌های سنجیده گروه‌های اجتماعی برای در دست گرفتن سرنوشت و بهبود شرایط زندگی خودشان و ایجاد فرصت‌هایی برای گروه‌های فرودست وجود دارد. ۴. از دیگر ویژگی‌های مشارکت سیاسی وسیله بودن آن است که بر اساس آن افراد می‌توانند با افزایش و توزیع مجدد فرصت‌ها در تصمیم‌گیری‌های سیاسی نقش موثری ایفا کنند (Ashraf Havasi, Dorakhshah and Khastu, 2022).

Mirlohi, Ashayeri, Jahanparvar and Hasanzade (2022) ضمن پژوهشی درباره فهم جامعه‌شناختی مشارکت سیاسی زنان در ایران به این نتیجه رسیدند که به ترتیب عوامل روانی، فرهنگی، خانوادگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تاثیر بیشتری بر مشارکت سیاسی زنان داشتند. Khajehsarvi, Khoramshad, Rahbar and Mahmoodi Raja (2021) ضمن پژوهشی درباره عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان در انتخابات دوازدهم ریاست جمهوری به این نتیجه رسیدند که عوامل موثر به ترتیب شامل انتظاراتی، قربابت با ایدئولوژی‌های مذهبی، عوامل تاریخی، روند تحولات جهانی - منطقه‌ای، اثرپذیری از معتمدان سیاسی - دینی، ویژگی‌های شخصیتی نامزد و شبکه‌مجازی بودند. Ghaedi (2019) ضمن پژوهشی درباره مشارکت سیاسی و شناسایی تعیین‌کننده‌های آن به این نتیجه رسیدند که میانگین مشارکت سیاسی بالاتر از حد متوسط بود و افزون بر آن بین مشارکت سیاسی و متغیرهای پایگاه اقتصادی اجتماعی، احساس کارآمدی و اثربخشی سیاسی، استفاده از رسانه‌های داخلی، کیفیت زندگی، رضایت از عملکرد دولت، سرمایه اجتماعی، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و آگاهی سیاسی ارتباط معنادار و مثبت وجود داشت. MotazedRad and Sepahvand (2013) ضمن پژوهشی درباره بررسی جامعه‌شناختی عوامل موثر بر مشارکت سیاسی دبیران متوسطه به این نتیجه رسیدند که بین رسانه‌های جمعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و جنسیت با مشارکت سیاسی همبستگی معناداری وجود داشت. Firouzja'yaan and Jahaangiri (2008) ضمن پژوهشی درباره تحلیل جامعه‌شناختی مشارکت سیاسی دانشجویان به این نتیجه رسیدند که متغیرهای سن، جنس، وضعیت تأهل، تحصیلات مادر، تحصیلات پدر، نوع شغل پدر، منزلت شغلی مادر، محل سکونت فرد، وضعیت اقتصادی، نوع دانشکده، خانواده سیاسی، دوستان سیاسی، شرکت در انجمن‌های ارادی، تعهد مذهبی، استفاده از وسائل ارتباط جمعی و گرایش به رسانه‌ها با مشارکت سیاسی دانشجویان رابطه معناداری داشتند، اما متغیرهای تحصیلات فرد، وضعیت شغلی فرد، نوع شغل مادر، منزلت شغلی پدر و قومیت با مشارکت سیاسی آنان رابطه معناداری نداشت.

آموزش عالی و به‌ویژه دانشگاه فرهنگیان تا حد زیادی مسئول رشد و توسعه سرمایه انسانی و تحول‌های اقتصادی و اجتماعی است و نظام آموزش عالی هم در پیدایش تحولات و هم در پاسخگویی به نیازهای ناشی از تحول‌ها و تغییرهای جامعه نقشی اساسی دارد (Hadian and Hadian, 2022). فرهنگیان از اقبال تحصیل کرده، آگاه و فعال هر جامعه و سرشار از انرژی به شمار می‌روند و وسیع‌ترین طیف جمعیتی یعنی دانش‌آموزان زیر نظر آنان آموزش می‌بینند و همواره کنش متقابل با آنان دارند. مشارکت افراد در امور سیاسی به‌عنوان یک رفتار در قدم اول نیازمند کسب اطلاع، ایجاد شناخت و یادگیری درباره اهمیت و چگونگی آن می‌باشد، اما هر کسی که شناخت اولیه درباره مشارکت سیاسی کسب کند الزاماً اقدام به مشارکت سیاسی نخواهد کرد. چون که یک دسته عوامل مختلف در مشارکت سیاسی نقش دارند و پژوهش حاضر نیز به دنبال شناخت این عوامل و سهم هر یک از آنها در مشارکت سیاسی می‌باشد. بنابراین، شناخت سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان یک مسئله مهم است. زیرا اثرگذاری این قشر از جامعه در فرهنگ سیاسی دانش‌آموزان که آینده جامعه با تصمیم‌های و تدابیر آنها رقم خواهد خورد، قابل چشم‌پوشی نیست. در نتیجه، پژوهش حاضر با هدف بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن انجام شد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی بود. جامعه آماری این مطالعه همه فرهنگیان شاغل استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به تعداد ۱۶۳۰۰ نفر بودند که حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۳۸۰ نفر تعیین و این تعداد با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری ابتدا حجم جامعه به تفکیک جنسیت تهیه و بعد با توجه به حجم نمونه ۳۸۰ نفر به همان نسبت از جامعه مردان و زنان فرهنگی نمونه‌گیری انجام شد.

روند اجرای پژوهش به این شرح بود که ابتدا پس از هماهنگی با اداره آموزش و پرورش استان اردبیل، لیست فرهنگیان شاغل به تفکیک جنسیت تهیه و پسر از برآورد حجم نمونه به همان نسبت از جامعه مردان و زنان فرهنگی نمونه‌گیری شد. برای نمونه‌ها اهمیت و ضرورت پژوهش تشریح و از آنها خواسته شد تا به ابزار پژوهش پاسخ دهند. لازم به ذکر است که برای آن توضیح داده شد که هیچ پاسخ صحیح یا غلطی وجود ندارد و بهترین پاسخ، پاسخی است که

گویای وضعیت واقعی آنها باشد. همچنین، برای نمونه‌ها ملاحظات اخلاقی تشریح و درباره رعایت آنها به آنان اطمینان خاطر داده شد. در انتها، پس از تکمیل ابزار پژوهش از فرهنگیان مرد و زن شاغل به دلیل شرکت در پژوهش تقدیر و تشکر به عمل آمد.

ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه محقق ساخته ۸۵ گویه‌ای مشارکت سیاسی فرهنگیان با تاکید بر عوامل اجتماعی موثر بر آن بود. این ابزار با ۸۵ گویه ساخته شد؛ به طوری که ۲۰ گویه مشارکت سیاسی و ۶۵ گویه عوامل اجتماعی موثر بر آن شامل مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی (به ترتیب با ۵، ۱۱، ۸، ۱۰، ۵، ۹، ۳، ۵ و ۹ گویه) را اندازه‌گیری می‌کند. برای پاسخگویی به هر گویه از طیف پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم (نمره یک) تا خیلی زیاد (نمره پنج) استفاده و نمره بالاتر در هر مولفه یا ویژگی از پرسشنامه به معنای بیشتر داشتن آن مولفه یا ویژگی می‌باشد. روایی صوری پرسشنامه محقق ساخته مشارکت سیاسی فرهنگیان با تاکید بر عوامل اجتماعی موثر بر آن با نظر خبرگان آشنا به حیطه پژوهش تایید شد. افزون بر آن، روایی سازه ابزار با روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و بار عاملی هر یک از ۸۵ گویه بالاتر از ۰/۴۰ بود و نتایج حاکی از وجود ۱۰ عامل مشارکت سیاسی، مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی و برون‌گرایی سیاسی بود که میانگین واریانس استخراج شده و روایی محتوایی همه آنها به ترتیب بالاتر از ۰/۵۰ و ۰/۷۰ بود. همچنین، در این مطالعه، مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ برای عامل‌های مشارکت سیاسی، مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۹۱، ۰/۹۲، ۰/۸۶، ۰/۸۴، ۰/۸۱، ۰/۸۷، ۰/۹۱، ۰/۸۲ و ۰/۸۹ و پایایی کل آن ۰/۸۷ به دست آمد.

در این مطالعه، برای پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش از روش‌های فراوانی، درصد فراوانی، ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها

در این مطالعه، ۳۸۰ نفر از فرهنگیان استان اردبیل حضور داشتند که وضعیت مشارکت سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱. وضعیت مشارکت سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن در فرهنگیان استان اردبیل

متغیر	میانگین نمونه	میانگین جامعه	سطح پایین	سطح متوسط	سطح بالا
			درصد فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی
مشارکت سیاسی	۴۴/۴۵	۶۰	۳۳۲	۶۱/۲۰	۷۸
مهارت سیاسی	۱۶/۶	۱۵	۵۸	۱۵/۲۶	۱۶۲
آگاهی سیاسی	۳۶/۵	۳۳	۷۴	۱۹/۵۲	۱۳۴
استفاده از رسانه‌های جمعی	۲۹/۷	۲۴	۲۴	۶/۲۱	۱۲۶
انگیزه سیاسی	۲۲/۶	۳۰	۱۹۰	۵۰	۷۳
وضعیت سیاسی محیط	۱۰/۸	۱۵	۲۵۲	۶۶/۱۶	۹۵
رضایت از نخبگان سیاسی	۱۸/۸	۲۷	۲۷۳	۷۱/۸۷	۷۷
فعالیت سیاسی	۵	۹	۳۲۱	۸۴/۴۷	۳۶
اثرگذاری سیاسی	۱۱/۳	۱۵	۲۴۷	۶۴/۹۵	۹۰
برون‌گرایی سیاسی	۳۳/۵	۲۷	۳۳	۸/۶۵	۱۰۷

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، در بیشتر فرهنگیان استان اردبیل میزان مشارکت سیاسی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی و اثرگذاری سیاسی در سطح پایین، مهارت سیاسی در سطح متوسط و آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی و برون‌گرایی سیاسی در سطح بالا قرار داشت. ضرایب همبستگی پیرسون عوامل اجتماعی موثر بر مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل در جدول ۲ ارائه شد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون عوامل اجتماعی موثر با مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل

متغیر	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	معنی‌داری
مهارت سیاسی	۱۶/۶	۹/۵۷	۰/۵۶	۰/۰۰۰
آگاهی سیاسی	۳۶/۵	۹/۳۷	۰/۵۸	۰/۰۰۰
استفاده از رسانه‌های جمعی	۲۹/۷	۱۰/۰۱	۰/۴۹	۰/۰۰۰
انگیزه سیاسی	۲۲/۶	۷/۷۴	۰/۷۴	۰/۰۰۰
وضعیت سیاسی محیط	۱۰/۸	۸/۹۸	۰/۶۳	۰/۰۰۰
رضایت از نخبگان سیاسی	۱۸/۸	۱۰/۱۵	۰/۴۷	۰/۰۰۰
فعالیت سیاسی	۵	۹/۸۵	۰/۵۲	۰/۰۰۰
اثرگذاری سیاسی	۱۱/۳	۹/۴۹	۰/۵۷	۰/۰۰۰
برون‌گرایی سیاسی	۳۳/۵	۱۰/۷۰	۰/۳۷	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی با مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه مثبت و معنادار داشتند ($P < 0/001$). رگرسیون چندگانه عوامل اجتماعی موثر برای پیش‌بینی مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۳. رگرسیون چندگانه عوامل اجتماعی موثر برای پیش‌بینی مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل

متغیر	R	R ²	Beta	B	SE	مقدار t	معنی‌داری
مهارت سیاسی	۰/۵۶	۰/۳۱۴	۰/۵۶	۱/۵۴	۰/۱۲	۱۲/۹۴	۰/۰۰۰
آگاهی سیاسی	۰/۵۸	۰/۳۳۶	۰/۵۸	۰/۸۵	۰/۰۶	۱۳/۸۵	۰/۰۰۰
استفاده از رسانه‌های جمعی	۰/۴۹	۰/۲۴۲	۰/۴۹	۱/۵۰	۰/۱۴	۱۰/۹۹	۰/۰۰۰
انگیزه سیاسی	۰/۷۴	۰/۵۴۸	۰/۷۴	۱/۴۸	۰/۰۷	۲۱/۳۵	۰/۰۰۰
وضعیت سیاسی محیط	۰/۶۳	۰/۳۹۷	۰/۶۳	۱/۹۲	۰/۱۲	۱۵/۵۶	۰/۰۰۰
رضایت از نخبگان سیاسی	۰/۴۷	۰/۲۲۱	۰/۴۷	۰/۹۰	۰/۰۸	۱۰/۳۷	۰/۰۰۰
فعالیت سیاسی	۰/۵۲	۰/۲۷۰	۰/۵۲	۲/۷۲	۰/۲۳	۱۱/۷۳	۰/۰۰۰
اثرگذاری سیاسی	۰/۵۷	۰/۳۲۵	۰/۵۷	۱/۸۲	۰/۱۴	۱۳/۳۱	۰/۰۰۰
برون‌گرایی سیاسی	۰/۳۷	۰/۱۳۷	۰/۳۷	۰/۹۷	۰/۱۳	۷/۶۸	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، هر یک از متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی نقش معناداری در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان داشتند ($P < 0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه در مقایسه با گذشته، نگرش و گرایش مردم به موضوع‌های سیاسی تغییر کرده است و مشارکت سیاسی یکی از مباحث مهم در بین جوامع جهانی می‌باشد. تغییرها و تحولات سیاسی به‌ویژه جنبش‌ها و اعتصاب‌های مردمی به اذعان کارشناسان و تحلیل‌گران اقتصادی و اجتماعی از تنگناهای معیشتی و گسست بین دولت و ملت نشأت گرفته است. در نتیجه، پژوهش حاضر با هدف بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن انجام شد.

یافته‌های این مطالعه نشان داد که در بیشتر فرهنگیان استان اردبیل میزان مشارکت سیاسی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی و اثرگذاری سیاسی در سطح پایین، مهارت سیاسی در سطح متوسط و آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی و برون‌گرایی سیاسی در سطح بالا قرار داشت. همچنین، متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی با مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه مثبت و معنادار داشتند. علاوه بر

آن، هر یک از متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی نقش معناداری در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان داشتند. این یافته‌ها از جهاتی با نتایج پژوهش‌های (2022) Mirlohi et al، (2021) Khajehsarvi et al، (2019) Ghaedi، (2013) MotazedRad and Sepahvand و Firouzja'yaan and Jahaangiri (2008) همسو بودند.

در تشریح یافته‌های این مطالعه می‌توان استنباط کرد که فرهنگیان یکی از اقشار طبقه متوسط نقش مهمی در تغییرها و تحول‌های اجتماعی و سیاسی جامعه، آگاهی‌بخشی به مردم و کنش متقابل با قشر جوان جامعه ایفا کرده و با انعکاس واقعیت‌های اجتماعی- سیاسی، شعور سیاسی، جامعه‌پذیری سیاسی و یگانگی سیاسی را در آنان بارور کرده و شور و شغف فراوانی ایجاد می‌کند. همچنین، مشارکت سیاسی یکی از مباحث مهم علوم سیاسی و جامعه‌شناسی سیاسی و کنشی هدفمند است که در راستای رسیدن به هدف مشخص بر کنش‌های اجتماعی- سیاسی حکومتی اثر گذاشته و به‌عنوان مهم‌ترین شاخص توسعه سیاسی جامعه تلقی می‌شود. این موضوع در جوامع در حال توسعه که گذار از جامعه سنتی به مدرنیته را تجربه می‌کنند از اهمیت ویژه‌تری برخوردار است. زیرا مشارکت سیاسی بیانگر نهادینه‌شدن شاخص‌های دموکراسی، مشروعیت‌بخشی به نظام سیاسی و پشتوانه محکمی برای نظام سیاسی در عرصه نظام جهانی است و جوامعی که دارای مشارکت سیاسی بالایی هستند، همبستگی اجتماعی بیشتری داشته و ضریب تزلزل سیاسی آنها پایین و میزان ثبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آنان بالا می‌باشد. مشارکت سیاسی در جامعه‌شناسی سیاسی از ارکان مهم رفتارهای سیاسی به‌شمار می‌رود و در جامعه کنونی ایران، وجود یا عدم وجود مشارکت سیاسی در بین افراد جامعه رابطه تنگاتنگی با مشروعیت نظام و همبستگی مردم با آرمان‌ها و اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت آن دارد. مشارکت سیاسی افراد در مسائل سیاسی و اجتماعی جامعه نشان از بلوغ سیاسی افراد و توسعه سیاسی آن جامعه در بین جوامع دارد. مشارکت سیاسی یا عدم مشارکت سیاسی مردم در امور سیاسی کشور، نه تنها نشان‌دهنده سلب اعتماد آنها به حاکمیت است، بلکه نشان از آغاز دوره و خالی‌شدن عرصه سیاسی از توده دلسوز و اعتدال‌گرای جامعه است که خود زمینه خفقان سیاسی و مسلط‌شدن جناح‌های تندرو و رادیکال را فراهم می‌کند. بنابراین، احیای مجدد روحیه مشارکت‌جویانه آحاد مردم به‌ویژه مشارکت سیاسی فرهنگیان می‌تواند بین دولت و ملت هماهنگی برقرار و زمینه رشد و شکوفایی جوامع را فراهم آورد.

این پژوهش دارای محدودیت‌هایی است که از جمله می‌توان به محدودشدن جامعه آماری مطالعه به فرهنگیان شاغل استان اردبیل و استفاده از ابزار خودگزارشی اشاره کرد. با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی فرهنگیان استان اردبیل با فرهنگیان سایر استان‌ها پیشنهاد می‌شود که مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن در سایر استان‌ها نیز مورد بررسی قرار گیرد. پیشنهاد پژوهشی دیگر اینکه جهت گردآوری داده‌ها به جای ابزار خودگزارشی پرسشنامه از ابزار مصاحبه به‌ویژه مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شود. به‌طور کلی نتایج این مطالعه حاکی از میزان مشارکت سیاسی سطح پایین فرهنگیان شاغل استان اردبیل بود و عوامل و متغیرهای اجتماعی مرتبط با آن شامل مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی بودند؛ به‌طوری که هر یک از آنها توانستند به‌طور معناداری مشارکت سیاسی فرهنگیان را پیش‌بینی نمایند. با توجه به این نتایج، برای افزایش مشارکت سیاسی فرهنگیان می‌توان زمینه را برای بهبود و ارتقای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی فراهم کرد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از تمام کسانی که در انجام این پژوهش همکاری داشتند، تقدیر و تشکر می‌گردد.

References

- Ashraf Havasi A, Dorakhshah J, Khastu R. (2022). Barriers to women's political participation in the Islamic Republic of Iran. *Contemporary Political Studies*, 13(2): 31-58. (In Persian)
- Choi J, Lee JK, Metzgar ET. (2017). Investigating effects of social media news sharing on the relationship between network heterogeneity and political participation. *Computers in Human Behavior*, 75: 25-31.
- Dahan C, Monogan JE. (2016). The consequences of religious strictness for political participation. *The Social Science Journal*, 53(2): 190-198.
- Dawkins R. (2017). Political participation, personality, and the conditional effect of campaign mobilization. *Electoral Studies*, 45: 100-109.
- Fan X, Yan F. (2019). The long shadow: Social mobility and political participation in urban China, 2006–2012. *Social Science Research*, 81: 106-116.
- Firouzja'yaan A, Jahaangiri J. (2008). Sociological analysis of students political participation Case study: Students of University of Tehran. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 2(1): 83-109. (In Persian)
- Ghaedi MR. (2019). Evaluating political participation and identifying its determinants in urban communities (Case study: Lamerd city, Fars province). *Journal of Regional Planning*, 9(36): 107-118. (In Persian)
- Hadian SZ, Hadian SZ. (2022). The role of strategic management of human resources in the agility of Farhangian University of Mazandaran province. *Iranian Journal of Educational Society*, 7(2): 368-379. (In Persian)
- Jeong HO, Kim YS. (2016). North Korean women defectors in South Korea and their political participation. *International Journal of Intercultural Relations*, 55: 20-31.
- Khajehsarvi Gh, Khoramshad MB, Rahbar A, Mahmoodi Raja SZ. (2021). Study and analysis of factors affecting citizens political participation; Case study: Turkmen election participation in twelfth presidential election. *Quarterly of Political Strategic Studies*, 37(10): 74-112. (In Persian)
- Kim J, Hyun KD. (2017). Political disagreement and ambivalence in new information environment: Exploring conditional indirect effects of partisan news use and heterogeneous discussion networks on SNSs on political participation. *Telematics and Informatics*, 34(8): 1586-1596.
- Kumar N, Raghunathan K, Arrieta A, Jilani A, Chakrabarti S, Menon P, Quisumbing AR. (2019). Social networks, mobility, and political participation: The potential for women's self-help groups to improve access and use of public entitlement schemes in India. *World Development*, 114: 28-41.
- Leal DL, Teigen JM. (2018). Military service and political participation in the United States: Institutional experience and the vote. *Electoral Studies*, 53: 99-110.
- Min SJ, Wohn DY. (2018). All the news that you don't like: Cross-cutting exposure and political participation in the age of social media. *Computers in Human Behavior*, 83: 24-31.
- Mirlohi SA, Ashayeri T, Jahanparvar T, Hasanzade Z. (2022). A meta-analysis of women's political participation and the factors affecting it (1980s and 1990s). *Contemporary Political Studies*, 13(2): 179-206. (In Persian)
- MotazedRad A, Sepahvand I. (2013). Sociological study of factors affecting the level of political participation of Khorramabads high school teachers, Iran (2013). *Journal of Political Studies*, 5(19): 63-92. (In Persian)
- Nasiri H, Kazemipour Sh, Kaffashi M. (2019). Sociological explanation of the relationship between types of political participation and social classes in Mahabad city. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 8(1): 191-218. (In Persian)
- Ramezani M, Nikunahad A, Eivazi MR. (2021). Identification and analyzing the future drivers of political participation in Iran and the scenarios ahead. *Contemporary Political Studies*, 12(2): 75-112. (In Persian)
- Robalo P, Schram A, Sonnemans J. (2017). Other-regarding preferences, in-group bias and political participation: An experiment. *Journal of Economic Psychology*, 62: 130-154.
- Serek J, Machackova H, Macek P. (2018). Who crosses the norms? Predictors of the readiness for non-normative political participation among adolescents. *Journal of Adolescence*, 62: 18-26.

- Xiu Z, Liu R, Yin J. (2022). Confucian merchants culture, social movement and entrepreneurs' political participation: evidence from China. *International Review of Economics & Finance*, 80: 795-821.
- Yu RP, Oh YW. (2018). Social media and expressive citizenship: Understanding the relationships between social and entertainment expression on Facebook and political participation. *Telematics and Informatics*, 35(8): 2299-2311.
- Zhu AYW, Chan ALS, Chou KL. (2019). Creative social media use and political participation in young people: The moderation and mediation role of online political expression. *Journal of Adolescence*, 77: 108-117.

